

Köprundans oumbärligheter

Om minimalistisk bärologi

ULRIKA HOLMBERG är lektor i företagsekonomi och marknadsföring och verksam vid Centrum för konsumtionsvetenskap sedan 2006. Hennes forskning rör konsumenters logistik och konsumenters erfarenheter av butiker.

att vara konsument på shoppingtur kan innebära en hel del kånkande på varor, kassar och väskor med diverse tillhörigheter. Alla har vi varit med om axelremmar som halkar av, handtag som skär in i händerna och kassar som välter när vi ställer ner dem för en stunds paus på vägen hem från butiken. Som en kontrast, eller kanske snarare för att slippa dessa besvär, har vi konsumenter utvecklat den minimalistiska bärologin där vi bär så lite och enkelt som möjligt. I sin mest utpräglade form innebär det att vi enbart bär ett fåtal lätta ting utan hjälp av särskilda bärmedel. Men, den minimalistiska bärologin kan också vara en oumbärlig del av bärandepraktiker som innebär en mycket större börda för bäraren. Denna artikel tittar närmare på olika former av minimalistisk bärologi som i flera avseenden utgör en motsats till det omfattande bärande som analyseras i Hanssons artikel i denna volym. Gemensamt för båda artiklarna är rörlighetens betydelse och hur den förhandlas och omformas i samspelet mellan konsumenter, varor och bärmedel.

INGEN VÄSKA; INGEN KORG; INGEN KASSE

Det allra tydligaste exemplet på minimalistiskt eller avskalat bärande är när vi utgår från hemmet till en butik i närheten för att köpa enstaka små och lätta varor. Då finns möjlighet att lämna väska och ibland även plånbok hemma, plocka ihop varor i butiken utan hjälp av vagn eller korg och bära hem dem i händerna eller fickorna. Detta sätt att bära på väg till, i och på väg från butiken – utan hjälp av väskor, påsar eller andra bärmedel som korgar eller vagnar – uppstår i en kombination av flexi-

belt leverne (kort framförhållning) och tillgång till en butik i närheten. Hastigt påkomna inköp när någon matvara är slut hemma är ett tema som exemplifieras av följande dagboksanteckning hämtad från projektet Consumer Logistics (not 1):

Torsdag 10 November. Klockan var 8 på morgonen. Jag behövde mjölk och cornflakes till frukost. Jag tog ingen väska, bara plånboken och gick över gatan och in i butiken. Jag tog ingen kundvagn eller annat eftersom jag bara behövde två saker. Jag skyndade mig genom butiken, plockade det jag ville ha och gick till kassan. Jag betalade med kreditkort tog mjölken i min högra hand och cornflakesen under armen och plånboken i min vänstra hand. Jag lämnade butiken, korsade gatan, gick hem och njöt av min frukost. (Christina, 23 år.)

En utflykt till närmaste matbutik för att snabbt fixa en enkel och billig lunch att ta med tillbaka till arbetsplatsen, var ett annat tema som följde samma mönster som ovan – plånboken i handen och matvarorna likaså. Även mer planerade köp kunde följa ett liknande mönster, här ett exempel på köp av hörlurar:

Lördag 12 november. Jag gick ner till stan för att köpa hörlurar. Jag bar inte med mig någon väska eftersom jag ville att det skulle bli en kort och snabb tur. Med tanke på att jag bara skulle köpa hörlurar, ville jag inte ha besväret att bära runt på en väska. Så fort jag hittade ett par jag gillade köpte jag dem och lade dem i min ficka, återigen för att de var små och jag inte ville bära omkring dem i en påse. (Alex, 26 år.)

I dessa situationer är klustret av människa och ting eller assemblaget – för att ta hjälp av ett begrepp inom aktörs-nätverksteorier (not 2) – minimerat och processer för omformning av assemblaget är blygsamma. Omformandet begränsar sig till kroppsnära och små rörelser – att lägga till enstaka ting som bärs i händerna eller under armen och att lägga i och ta upp saker ur

en ficka. Kläderna deltar i bärandet och har genom sina fickor en inbyggd väskkompetens. Utöver dessa extremt avskalade inköp finns inköp där bara något enstaka bärmedel gör sig påmint. För matinköp kan en fryspåse eller en hopvikt medhavd kasse komma in i bilden. Fortfarande är ambitionen att det skall vara så litet och enkelt som möjligt. Nedan skall vi titta närmare på den minimalistiska bärologin som en del i mer omfattande bärpraktiker, först som utgångspunkt och sedan som en metod under köprundans gång.

MINIMALISTISK BÄROLOGI SOM UTGÅNGSPUNKT

Att börja en inköpsrunda utan några särskilda bärmedel kan vara avgörande för att möta kommande utmaningar under köprundan. Här handlar det om att planera och vara förutseende – att bara ta med det allra mest outhärliga för att lämna plats till inköpen. Även när cykeln, spårvagnen och bussen kommer in i bilden för att underlätta bärandet händer det att köprundan börjar i minimalistisk stil utan medhavd väska. Handväska och cykel är något man gärna undviker, som en ung kvinna uttrycker det: ”Jag tog ingen handväska med mig eftersom den bara är besvärlig att bära med sig på cykeln. Det är enklare att ha nycklar och visakort i fickan på jackan.” Mer om cykeln som bärmedel i Hanssons artikel.

Vissa aktiviteter som sker i samband med köprundan kan också påkalla den minimalistiska bärologin. Att kombinera joggingrundan med att köpa mat på vägen hem ställer särskilda krav på att bära med sig så lite som möjligt på vägen ut – bara kreditkort, nycklar och telefon. Men väl i

butiken utökas klustret till att också omfatta en korg, varor och slutligen en plastpåse:

Torsdag 17 november. Jag hade precis avslutat en löprunda på 5 km som slutade vid Hemköp på Stigbergstorget. Jag hade telefonen med mig i en hållare på armen och mina hörlurar. Jag tog inte med mig någon plånbok, bara mitt kreditkort och kundkort i fickan. Anledningen var att jag inte gillar att bära många saker när jag springer. När jag kom till butiken tog jag av mig mina vantar, plockade upp en korg och la vantar i den och tog ur ena hörluren. Jag hade korgen på armen hela vägen genom butiken och satte ner den först när jag kom till kassan och tog ut varorna. Jag tog upp mina vantar, tog fram korten ur fickan och betalade. Jag lade alla mina varor i en plastpåse. Jag satte på mig båda lurarna igen och började gå hemåt med plastkassen runt armen. (Martina, 26 år.)

Den specifika sammansättningen av assemblaget är temporär och utökas, minskas och omformas under köprundan. I nyss nämnda exempel finns korten med

hela tiden, men tas fram, sätts i läsaren och stoppas tillbaka. Korgen i butiken är bara till låns en liten stund och plastpåsen ingår i assemblaget under hemtransporten. Den minimalistiska bärologin (att ta med sig så lite som möjligt) ger klustret ett större handlingsutrymme i dubbel bemärkelse – att kunna göra fler saker (t.ex. jogga) och att kunna handla mer (köpa fler varor). Det senare ligger i linje med diskussionen om bärkraft i Hanssons artikel. Den minimalistiska bärologin som utgångspunkt frigör både utrymme och muskelkraft till att bära de ting som införskaffas under köprundan.

MATRJOSJKAKASSEN

En tredje typ av minimalistisk bärologi bygger på Matrjosjkaprincipen, dvs. att lägga påsar och väskor i varandra efter storlek precis som den ryska dockan. Flera

påsar och väskor fungerar då som en enda. Praktiken är mycket utbredd och mer eller mindre en del av att vara homo consumens.

I detta sammanhang är assemblaget av människa och ting från början ganska stort och det gäller att tillskottet som ett inköp innebär blir så litet och så lätthanterligt som möjligt. Det kan handla om en shoppingrunda med besök i många olika butiker. Det kan också handla om enklare inköp på väg till eller från universitetet eller arbetsplatsen samtidigt som en eller flera väskor med t.ex. dator, böcker och anteckningsblock redan är inkluderade i assemblaget:

Fredag 11 november. Jag behövde en ny halsduk och ett par handskar eftersom det började bli kallt, så jag bestämde mig för att shoppa lite efter skolan. Jag gick till XXX i Nordstan och köpte ett par handskar. Jag fick handskarna i en liten plastpåse från kassörskan. Jag gick vidare till XXX, där jag köpte en halsduk. Kassörskan lade halsduken i en plastpåse och gav den till mig. Jag tyckte det var onödigt med två påsar, men den första var för liten för halsduken. Jag lade den lilla påsen i den större och lade ner alltihop i min axelremsväska. Eftersom det var skoldag hade jag även anteckningsblock, böcker, vattenflaska och smink i väskan. Jag gick hela vägen hem och eftersom väskan var tung bytte jag sida några gånger. (Camilla, 27 år.)

Matrosjakassen ger assemblaget ökat handlingsutrymme. Rörligheten ökar och det blir enklare att bära. Det blir även lättare att hålla reda på att alla väskor och påsar följer med hela vägen hem. För att knyta an till diskussionen i Hanssons artikel: Matrosjakassen stärker bärbarheten.

Den minimalistiska bäreologin handlar om förenkling i olika former. Det skall vara enkelt och flexibelt för att ge ökad rörlighet. Betydelsen av de minimerande

inslagen i köprundans bärpraktik skall inte underskattas. Skrapar vi på ytan inser vi snart att de flesta köprundorna innehåller element av minimering. I mångt och mycket är minimering och maximering två sidor av samma mynt – förenklingen ger utrymme för att hantera fler varor – konsumentklustret kan maximeras.

NOTER

- ¹ Tjugotvå studenter fick under hösten 2011 i uppgift att skriva dagböcker om sina inköp under en vecka som en del av ett projektarbete på en masterskurs i kvalitativ metod på Göteborgs universitet. Projektarbetet var samtidigt en delstudie inom forskningsprojektet Consumer Logistics. Av instruktionerna framgick att de skulle notera hur de tar sig till och från butiken, vad de bär på, hur de bär, samt vilka bärhjälpmedel de använder.
- ² Exempelvis Latour, B. (2005). *Reassembling the social: An introduction to actor-network-theory*. Oxford: Oxford University Press.

SUMMARY

*Indispensables of Shopping
On Minimalistic Carryology
(Köprundans outhärligheter
Om minimalistisk bäreologi)*

The article explores the practice of carrying simply. Three forms of minimalistic carryology are discussed: 1) carrying just a few things without using any bag or basket, 2) minimalistic carryology as starting point – making room for carrying more later on, and 3) the Matryoshkabag – putting several bags in one to deal with several purchases.

Keywords: consumers, carrying practices, carrying lightly.

Ulrika Holmberg is an Assistant Professor in business administration and marketing and director of Center for Consumer Science, CFK at Gothenburg University together with Helene Brembeck.